ЖАНР АФОРИЗМУ В ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ П. СОРОКИ («МАЛЕНЬКІ СЕКРЕТИ ЩАСТЯ І УСПІХУ»)

Ткачук Олександр Миколайович

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики української та світової літератури, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,

tkmsasha@gmail.com

У творчості багатьох письменників читачі виділяють влучні вислови, які в лаконічній формі виражають оригінальні думки. Це контекстні афоризми, що функціонують в художніх текстах, виражають широкий тематичний план. При цьому вони цілком самодостатні як художнє явище й можуть функціонувати й поза твором, в якому з'явилися. Рідко хто з українських митців звертався до створення циклу самостійних афоризмів, як це зробили автори класичних збірників афоризмів Ф. Ларошфуко чи Б. Паскаль. Збірка П. Сороки «Маленькі секрети щастя і успіху» позиціонувалася автором як книга порад для молодшого покоління. Комунікативна ситуація, в інтенції автора, передати спостереження про людину і суспільство здійснені з власного письменницького та педагогічного досвіду. П. Сорока у передмові застерігає, що «не ставить за мету виправити чиїсь хиби» [2, с. 4], але при цьому його сентенції, як і в час розквіту цього жанру, підпорядковані просвітницькому завданню. Звичайно, що сучасний автор вже не дотримується моралізаторського пафосу, адже жанр ще з початку XX ст. еволюціонував в бік парадоксальності, навіть епатажу, згадаймо доробок О. Уальда.

За жанровими ознаками частина коротких висловлювань, які складають збірку, тяжіють до жанру максими – лаконічного вислову моралістичного характеру. Вони побудовані на характерних для цього афористичного жанру риторичних фігурах паралелізму та антитези. Зміст їх переважно морального плану, який охоплює різні сфери людського життя від естетичної до релігійно-філософської. У цих невеликих оповідях є специфічні ознаки афоризму, адже

висновки, які робить автор, є загальним, абстрактним поясненням одиничного і конкретного взятого з власного досвіду [1, с. 58]. Зазначимо, що цим книга відрізняється від іншого подібного видання автора «Секрети довголіття», в якому виловлювання мають конкретніший характер, фактологічну інформацію, передають суто індивідуальний досвід. Саме генералізація є жанровою ознакою афоризму, який не претендує на логічне, наукове міркування, на всеохоплююче пояснення явища. Самі об'єкти роздумів П. Сороки є явища, над яким міркували численні покоління митців та філософів: людська душа, щастя, гріх, доля. Письменник звертається до авторитетних попередників, конструює антитезу, наводить життєві приклади, але зрештою висновком окремих есе стає авторський афоризм. Що таке щастя? «Пізнати щастя треба хоча б для того, щоб знати, який він – ідеал людства» [2, с. 40]. Афоризм залучає до рецепції читача, примушує його домислювати смислові відтінки, заповнювати прогалини знання. Не оминає афористичне мислення П. Сороки символічної, алегоричної образної форми: «Гроші – це мій квиток у світ широкий». Інколи воно породжує несподівані асоціації. Митець порівнює людину з комп'ютером, у який Господь заклав відповідну програму, коли говорить про вибір людини. «Безсмертна душа вимагає ненастанного піклування» – ці слова стосуються, потреби в читанні книг, а не заклику самовдосконалення. У такий спосіб у спостереженнях П. Сороки продовжується традиція парадоксальності афоризму. Поряд з цим багато коротких оповідей побудовані на спогадах, відображають життєву школу митця. Афоризм П. Сороки схрещується з іншим жанром, морального повчання, максими, приватного міркування. У книзі поєднується фікційне та прагматичне, абстрактні та конкретні авторитети та власні психологічні та моралістичні погляди.

Таким чином, книга «Маленькі секрети щастя і успіху» викличе інтерес у читачів, які цікавляться творчістю П. Сороки, оскільки розкриває світогляд письменника.

Список використаних джерел

1. Наличникова И. А. Афоризм как жанр, малоформатный текст и универсальное высказывание. *Филологические науки. Вопросы теории и практики.* 2016. №4-3 С. 58.
2. Сорока П. Маленькі секрети щастя і успіху. Мукачево: Карпатська вежа, 2013. 74 с.

КРАСА ПРИРОДИ І КРАСА ДЕННИКІВ ЯК ПІСНЯ В РУЦІ МАЕСТРО П. СОРОКИ

Чорній Раїса Петрівна
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
Rchorniy@tnpu.edu.ua

«Денники» Петра Сорока – це витвір мистецтва або ж, якщо подивитись крізь призму літературознавства – нова форма літературного твору. На перший погляд, здається, що «Денники» завуальована форма «Щоденників» або роздумів письменника про своє життя. Дійсно, у своїй праці, письменник часто зачіпає актуальні проблеми, які пов'язані із його життям відповідно до його ідентичностей «я-людина», «я-письменник», «я-журналіст», однак усі ці розповіді поєднані єдиною ниткою «я-християнин».

Петро Сорока не намагається звернути увагу свого читача до релігії, а навпаки, вибудовує свою оповідь так, що на тлі красивих описів природи, вводитись божественний світ як незамінну частину людської гармонії: «для мене не існує пейзажів, де людина могла б здаватися зайвою. Навпаки: мені завжди чогось не вистачає в природі, коли її не оживлюють своєю присутністю люди» [4].

Так, у Денниках простежується часте використання релігійної лексики, згадки про християнські свята, обряди. Поряд з цим, письменник часто